

4-SHO'BA. TA'LIM TIZIMIDA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH

VEBINARLARNI TASHKIL QILISHNING PSIXOLOGIK ASPEKTLARI

Abilova Gauhar Orinbekovna

*Navoiy davlat pedagogika instituti Pedagogika va psixologiya kafedrasi
katta o'qituvchisi*

abilovagauhar01@gmail.com

Dunyodagi zamonaviy o'quv dasturlari, o'qitish metodikalarini o'rganib, yurtimiz umumta'lim maktablarida joriy qilish, eng zamonaviy innovatsion texnologiyalarni o'z faoliyatiga tatbiq qilishi lozim. Bu borada Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev **“Yangi O'zbekistonning asosiy ustuni – bilim, ta'lim va tarbiya bo'ladi!” deb shu sjhada islohatlar zarurligiga alohida e'tibor qaratdi**[1].

Bugungi kunda hayotimizning muhim qismi qaysidir ma'noda virtual haqiqat bilan bog'liq. Biz ijtimoiy tarmoqlarda odamlar bilan muloqot qilamiz va onlayn-do'konlarda va bozorlarda tugmani bosish orqali kerakli narsalarni buyurtma qilamiz. Bilimlarning aksariyati bepul va har bir Internet foydalanuvchisi uchun mavjud. Media-kontentni almashish oson: siz smartfoningizda musiqa tinglaysiz, video tomosha qilasiz, tasvir va taassurotlaringizni real vaqtda baham ko'rasiz. Bu bizning zamonaviy texnologiyalarni keng darajada hayotimizda qo'llay olishimizdan dalolat.

O'zbekiston Respublikasining 2020 yil qabul qilingan “Ta'lim to'g'risidagi” Qonunida ta'lim olish shakllarining tasnifi kengaytirildi. Shunga asosan, qonunning 16 moddasida ta'lim oluvchilar tomonidan axborot – kommunikatsiya texnologiyalaridan hamda Internet jahon axborot tarmog'idan foydalangan holda masofadan turib zarur bilim olishga qaratilgan [2].

Masofaviy ta'lim texnologiyasi - ta'limning istiqbolli usuli. Masofaviy ta'limning samarali tizimini yaratish aholining ko'pchiligining sifatli ta'lim olish imkoniyatini oshiradi, nogironligi bo'lgan shaxslar uchun ta'lim muammosini hal qilishga yordam beradi va kunduzgi ta'lim imkoniyatisiz hududlar aholisini to'liq qamrab oladi.

Maqolamizda masofaviy ta'lim texnologiyasining zamonaviy turlarining biri – vebinarlar va ularning psixologik aspektlariga to'xtab otaylik.

Vebinar - bu ko'plab sohalarda o'qitish, g'oyalar va mahsulotlar taqdimoti uchun foydalaniladigan ma'lumot almashish uchun keng tarqalgan onlayn formatdir. Vebinarlarning maqsad va vazifalari keng. "Vebinar" atamasi "veb" (inglizcha:

"tarmoq" va "seminar") ikkita so'zning birlashuvidir[3.3]. U video texnologiyasidan foydalangan holda taqdimotlar yoki shunga o'xshash kontentni namoyish qilish orqali translyatsiya qilish usulini tavsiflaydi. Ma'lumotlar faqat bir yo'nalishda oqadigan oddiy onlayn tadbirlardan farqli o'laroq, vebinar interaktiv bo'lib, tashkilotchi va boshqa ishtirokchilar o'rtasida ikki tomonlama aloqani rivojlantirishga yordam beradi.

Odatda veb-seminarlar real vaqt rejimida o'tkaziladi, lekin ba'zida yozib olingan yoki avtomatik veb-seminarlar (bir xil voqealar qatori) qo'llaniladi. Ikkala holatda ham aniq boshlanish va tugash vaqtlari oldindan belgilanadi. Internet orqali o'zaro aloqa tufayli ma'ruzachi va ishtirokchilar bir joyda bo'lishlari shart emas - ularga tarmoq ulanishi va efir to'lqinlariga kirish kifoya. Seminar davomida ishtirokchilar boshqalar bilan bevosita gaplashishlari, munozaralarda qatnashishlari va savollar berishlari mumkin. Vebinarlarda ishtirok etish uchun boshqa interaktiv funksiyalar qatoriga chatlar, so'rovlar, fayllarni almashish, ovoz berish, jamoa bo'lish va kontentni yuklash kiradi.

Vebinarlar davlat standartlariga muvofiq ishlab chiqilgan zamonaviy materiallardir. Vebinar materiallari asosiy nazariy bilimlarni va bolalar, ularning ota-onalari va o'qituvchilari bilan ishlashning zamonaviy amaliy usullarini o'z ichiga oladi.

Vebinarlarda qatnashish o'z kasbiy darajangizni oshirish va bilimlaringizni tegishli rasmiy hujjatlar bilan tasdiqlash uchun ajoyib imkoniyatdir.

Masofaviy ta'lim uchun kontent yaratish o'qituvchining etarli vositalariga ega bo'lmagan aniq vazifadir.

Ta'lim mazmunining ideal funksiyasi uning o'qituvchidan nisbiy avtonomligidir, ya'ni yaxshi mazmun bilan o'qituvchi odatdagi ma'ruzadan ozod bo'ladi.

Uning pedagogik mahoratining mezoni o'qituvchining mazmun bilan ishlashdan keyingi fan kompetensiyasidir. Shunday qilib, o'qituvchi nafaqat fan dasturini ishlab chiquvchisi, balki ushbu muhitda navigatsiya va maslahat yordami bilan dizayner rolini to'ldiradigan fan muhitiga aylanadi.

Xush, vebinar tashkilotchisi qanday psixologik to'siqlarga duch keladi?

Vebinarlarni tashkil etishda tashkilotchi oldida onlayn ishlash uchun asosiy psixologik to'siqlar quyidagilardan iborat:

1. Kasbiy tayyorgarlikning o'ziga xos formatiga ishonchsizlik - "Tinglovchini masofadan turib o'qitish mumkin emas"

2. Kameradan qo'rqish - Baholashdan qo'rqish - Xatolarni takrorlashdan qo'rqish
"Mening xatolarimni minglab odamlar ko'radi va salbiy baholanadi"

3. Amaliy o'zaro ta'sirni amalga oshira olmaslik – “Masofaviy ta'lim o'qituvchini “gapiruvchi bosh”ga aylantiradi.

Haqiqatda esa:

1. Masofaviy ta'lim tez sur'atlar bilan kengayib bormoqda va talabga ega
2. Katta axborot oqimlari uzoq vaqt davomida bir xil materiallarga e'tibor qaratishga imkon bermaydi
3. Talabalar bizning materiallarimizni ixcham shaklda tomosha qilishadi, ko'pincha onlayn emas, balki yozib olinadi.
4. Virtual guruhlar ham guruhlardir va siz trening, mashg'ulotda guruh resursidan foydalanishingiz mumkin.

O'qituvchilarning psixologik va uslubiy jarayonga tayyorgarligi qanday bo'lishi kerak?

Ba'zi asosiy metodologik tamoyillarni saqlab qolgan holda, masofaviy formatda o'qitish o'ziga xos xususiyatlarga ega, bu talabalarning fikr-mulohazalarining cheklanganligi bilan bog'liq.

O'qitish (ayniqsa, gumanitar fanlar) uchun o'qituvchi va talabaning o'zaro ta'siri va hissiy ishtirokini nazarda tutuvchi hissiy-improvizatsion uslubga ega bo'lish odatiy holga aylandi.

Shu bilan birga, nafaqat o'qituvchi tomonidan taqdim etilgan mavzuning mazmuni, balki uning improvizatsiyasi uchun asos bo'lishi mumkin, balki o'quv guruhining tarkibi, o'quvchilarning qiziqishi va berilgan savollari ham.

Siz uchun vebinarlarni tashkil etishda kerak bo'ladigan “umumiy, ammo adolatli iboralar”

1. Faol bo'ling
2. Aniq, aniq maqsadlar qo'ying
3. Ijobiy bo'ling.
4. Xulosaviy fikr bering

Biz vizual madaniyatda yashaymiz. Bu sohada faqat matnlarni emas, balki ularni sharhlay bilish ham muhimdir. Kamerada ishlash 21-asrning malakasi! Vebinar tashkilotchisi kamera oldida o'zini tutish qoydalarini mukammal egallashi va kamera oldida hozir bo'lganlar qiziqadigan tarzda gapirishi zarur.

Vebinarlarni tashkil etishga qo'yiladigan talablardan biri bu maxsus tarkib, ya'ni maxsus tanlangan va tashkil etilgan axborot fan maydoni - "o'rganilayotgan fanning qiyofasi"

Bu erda nafaqat matnli materiallar, balki vizual va indikativ materiallar ham katta ahamiyatga ega. O'rganilayotgan fanning asosiy tushunchalari va muammolarini vizualizatsiya qilish va multimediya qilish talabaning hissiy

sohasini hal qilishdagi kamchiliklarni to'ldirishga imkon beradi, o'rganilayotgan mavzuga o'z munosabatini shakllantirish mumkin emas.

Ayrim pedagog-psixologlar uchun vebinarni tayyorlash va o'tkazish juda murakkab va uzoq davom etadigan jarayonga aylanadi. Bunda o'tkaziladigan master-klassning mazmuni quyidagicha bo'lishi mumkin:

- Vebinarlar qanday vazifalarni bajaradi?
- Vebinarlarni o'tkazish uchun qanday jihozlar kerak?
- Vebinarni tayyorlash va o'tkazish jarayonining bosqichlari.
- Vebinarga tayyorgarlik ko'rish, tashkil etish, o'tkazish va yakunlashdan keyingi bosqichlari bo'yicha harakatlar taqvimini
- Vebinar ishtirokchilariga eslatma xatlari uchun shablonlar

Vebinar darslarida mavzu tanlashdan tortib, vebinardan so'ng qatnashganlik uchun minnatdorchilik xatlarigacha bo'lgan barcha bosqichlarni qamrab olish va har bir bosqichdagi harakatlar va vazifalarni belgilab beruvchi taqvimini ular bilan baham ko'rish kerak. Bunga har ikki tomonning rioya qilishi, vebinarni o'tkazishda yoqimli ijodiy jarayonga aylantiradi!

Natijada, siz nafaqat sizni mutaxassis sifatida ochib beradigan, balki uni taqdimotida passiv daromad keltiradigan mustaqil mahsulotga aylanadigan yuqori sifatli vebinarni tayyorlash va o'tkazish imkoniyatiga ega bo'lasiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Gazeta.uz" Tadbirkorlar va ishbilarmonlar harakati — Liberal-demokratik partiyasidan prezidentlikka nomzod Shavkat Mirziyoyevning saylovoldi dasturi
2. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi" Qonuni.23.10.2020y.
3. Технология проведения учебных занятий в формате вебинара: методические указания / Рязан. гос. радиотехн. ун-т; сост.: Н.П.Клейносова, Э.А.Кадырова, И.А.Телков, Р.В.Хруничев. Рязань, 2014.
4. <https://mts-link.ru/articles/celi-vebinara/>